

- Όσον αφορά ιδιωτική πρωτοβουλία (λογα)
- ~~Ετεροχρονισμός~~ - εταύ
και εταύ - Διωγμός
- Οργανισμοί δίκιμ. Βελίω

I. ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΧΩΡΙΣ ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ ΟΡΟΛΟΓΙΕΣ

Το κοινωνικό μας σύνολο αποτελείται από πολυάριθμες ομάδες που χαρακτηρίζονται από ποικίλα συμφέροντα. Ανάλογα με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται στον διαχωρισμό των ομάδων αυτών προσδιορίζεται ο αριθμός, ο τρόπος και βαθμός αλληλοεξάρτησής των. Επιπλέον η δυναμική ανάπτυξη μέσα στο χρόνο επιδρά και μεταβάλλει την σχετική βαρύτητα των υποομάδων που έχουν ^{για} στην σημασία ~~και~~ της κοινωνικής και οικονομικής πρόοδου.

Όταν η διακυβέρνηση μίας χώρας, οποιαδήποτε και αν είναι η κομματική παράταξη ^{από την} ~~από~~ προέρχεται, δεν βασίζεται σε μία πολιτική φιλοσοφία που έχει σα στόχο την διατήρηση μίας δυναμικής ισορροπίας μεταξύ των υποομάδων της κοινωνίας και μάλιστα με τρόπο που να αποζημιώνει ετεροχρονικά ομάδες που υπέστησαν θυσίες με την ελπίδα της κοινωνικής πρόοδου, τότε χαλαρώνει η συνοχή και αλληλοεξάρτηση αυτής της κοινωνίας. Όσο δε η ίδια αυτή πολιτική φιλοσοφία έχει το κέντρο βάρους της προς τα άκρα τόσο είναι μεγαλύτερο το χρονικό διάστημα που απαιτεί θυσίες από την πλειονότητα των ατόμων της κοινωνίας για χάρη της μειονότητας που στηρίζει και στηρίζεται, με την υπόσχεση μιας μελλοντικής αποζημίωσης της πλειονότητας. Επιπλέον όταν ^{για} ένα τέτοιου είδους διακυβέρνησης συνεχιστεί για 40 περίπου χρόνια είναι φυσικό να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για ένα φαύλο κύκλο αλληλοϋποστήριξης μεταξύ ^{της ποικίλης εξουσίας} ~~του κόμματος που κυβερνά~~ και της συνεχώς συρρικνούμενης λαϊκής ^{βάρους της} ~~υποστήριξης του~~. Μία τέτοια διαδικασία είναι φυσικό να οδηγήσει σε προοδευτική μείωση της συνοχής και αλληλοεξάρτησης των κοινωνικών υποομάδων και μάλιστα να φθάσει σε σημείο που να μην είναι δυνατό να συντηρηθεί οποιαδήποτε συνοχή κάτω από ομαλές συνθήκες κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Τότε, αν το κόμμα που κυβερνά αρνηθεί να παραδώσει την εξουσία, ή επικρατεί αναρχία και χάος ή η συνοχή και αλληλοεξάρτηση επιβάλλεται με στρατιωτικές ^{κατοτρίες} ~~κατοτρίες~~ που όλοι μας γνωρίζουμε το εθνικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό τους κόστος.

Η ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου μίας τέτοιας πολύχρονης διακυβέρνησης και οι μηχανισμοί επιβολής του, σταδιακά δημιουργούν τέτοιους δομικούς περιορισμούς στην ανάπτυξη της κοινωνικής και οικονομικής ζωής που το θεσμικό αυτό πλαίσιο γίνεται ανασταλτικός παράγων στην ευημερία των ίδιων των υποστηρικτών του. Η προγραμματιστική, αλληλοσυγκρουόμενη και στατική δομή αυτού του θεσμικού πλαισίου λειτουργεί έτσι ώστε οι υποομάδες που το ελέγχουν να γίνονται μικρότερες με μεγαλύτερη σχετική ευημερία σε βάρος των άλλων υποομάδων που διογκώνονται και χάνουν το ανάλογο μερίδιο ευημερίας.

Αυτή η διαδικασία ανακατανομής ευημερίας και ανάπτυξης είχε σα συνέπεια την αλλαγή των σχετικών δυνάμεων μεταξύ των κοινωνικών υποομάδων, τα αποτελέσματα της οποίας εκδηλώθηκαν με την αλματώδη αύξηση της δύναμης του ΠΑΣΟΚ. Το σύνθημα "αλλαγή" δεν σημαίνει τίποτα άλλο παρά την ανάγκη δημιουργίας ενός νέου θεσμικού πλαισίου στην Ελληνική κοινωνία που να ανταποκρίνεται με δημοκρατικότητα, δημιουργικότητα, δυναμικότητα και ευελιξία στις ανάγκες της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης και πρόοδου.

II. ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Πριν γίνει αναφορά στο δύσκολο έργο που πραγματοποιήθηκε για την επίτευξη των στόχων της αλλαγής ίσως είναι σκόπιμο να αναλογιστεί κανείς συνοπτικά το στάδιο εκκίνησής της. Ο απολογισμός αυτός μπορεί να γίνει σε πολλούς τομείς όπως της δημοκρατικής αποκέντρωσης, της παιδείας, ~~της τουριστικής~~ και κοινωνικής πολιτικής, της υγείας, του απόδημου Ελληνισμού και της νέας Γενιάς, της χωροταξίας και περιβάλλοντος. ^{του Τουρισμού} Σ' όλους αυτούς τους τομείς η εκκίνηση της αλλαγής άρχισε από πολύ χαμηλά επίπεδα. Εκεί όμως που άρχισε από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες ήταν οι εξωτερικές και εσωτερικές οικονομικές συνθήκες σ' όλους τους κλάδους παραγωγής, Γεωργία, Βιομηχανία, Εμπόριο, Ενέργεια και Φυσικοί Πόροι, Συγκοινωνίες και μεταφορές, Εμπορική Ναυτιλία. Η διεθνής οικονομική κρίση που διήρκησε από το 1980 ως το 1983, ο καλπάζων πληθωρισμός (26%), το τεράστιο έλλειμα ισοζυγίου πληρωμών (2,4 δις \$), η μηδενική αύξηση του ακαθαρίστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ), τα απαράδεκτα ελλείματα του δημοσίου τομέα (15,5% του ΑΕΠ), η διογκούμενη ανεργία και υποαπασχόληση, οι υπερχρεωμένες επιχειρήσεις και μιά βιομηχανία σε προηγμένο στάδιο αποβιομηχανοποίησης όλα αυτά αποτελούν το σημείο εκκίνησης της οικονομικής αλλαγής.

Φυσικά η κατάσταση αυτή της οικονομίας δεν έφθασε στο σημείο αυτό από την μιά μέρα στην άλλη. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς εξελίχθηκε η οικονομία μας στην δεκαετία του 1970 είναι η συμπεριφορά του κράτους, του πιστωτικού συστήματος σε σχέση με τις υπερχρεωμένες προβληματικές επιχειρήσεις. Στο παράδειγμα αυτό φαίνεται όχι μόνο η συμπεριφορά των ιδιοκτητών απέναντι στις εταιρίες τους, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούσαν οι θεσμοί και οι μηχανισμοί που ανεπτύχθησαν στη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από την συντηρητική παράταξη.

Επιγραμματικά σας αναφέρω τα συμπεράσματα από την μελέτη των προβληματικών επιχειρήσεων από τον Οργανισμό Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ) που δημοσιεύτηκε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο στις 9/5/85.

Η γενική διαπίστωση όλων των ενδιαφερομένων μερών είναι ότι οι προβληματικές επιχειρήσεις είναι αποτέλεσμα των διεργασιών που έλαβαν χώρα τα τελευταία 15 χρόνια στον βιομηχανικό τομέα της Εθνικής μας Οικονομίας. Τα αίτια της κρίσης των, όπως εμφανίζονται μέχρι το 1981 βρίσκονται:

Πρώτον, στην κακή διαχείριση των επιχειρήσεων αυτών. Τα αποτελέσματα αυτής της διαχείρισης εκδηλώνονται (α) με την όλο και περισσότερο αυξανόμενη δανειακή επιβάρυνση όπως φαίνεται από την σχέση ιδίων προς συνολικά κεφάλαια. Κύριο ρόλο παίζουν η χρησιμοποίηση του βραχυπρόθεσμου δανεισμού για την αντιμετώπιση υποχρεώσεων από επενδύσεις και κάλυψη ζημιών. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στην έλλειψη αξιοπίστων μελετών σκοπιμότητας των επενδύσεων και την υπέρβαση του προϋπολογισμού των στην διάρκεια της κατασκευής.

~~και τις μη συμμετοχες τους στο επιχειρηματικό κίνδυνο~~

(β) Με την ελάχιστη συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων ~~Α~~ προς το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού. (γ) Με τον χαμηλό βαθμό ρευστότητας, όπου οι συνολικές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξάνονταν με ταχύτερο ρυθμό από το κυκλοφορούν ενεργητικό. (δ) Με την υψηλή αποθεματοποίηση σε βραδέως κινούμενα αποθέματα. (ε) Με το υψηλό κόστος παραγωγής και λειτουργίας λόγω της μη ανανέωσης και εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού των, την μη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την αύξηση του εργατικού κόστους. Η ουσία αυτής της κακής διαχείρισης οφείλονταν στην κατεύθυνση μεγιστοποίησης του ατομικού οφέλους του ιδιοκτήτη και όχι αυτό της εταιρίας ακόμη και αν ο ίδιος δεν είχε την πλειοψηφία των μετοχών της. Αυτό το επέτυχανε με την εφαρμογή ενός κλειστού οικογενειακού κυκλώματος διοίκησης και πληροφόρησης ενώ η παρέμβασή του ήταν βίαιη στους μηχανισμούς αναπαραγωγής στελεχών.

Δεύτερο, ο τρόπος λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος κάτω από την έντονη κυβερνητική παρέμβαση ήταν σε αρμονία με τους στόχους των επιχειρηματιών. Η έλλειψη βιομηχανικής πολιτικής σε συνδυασμό με τις αναχρονιστικές τραπεζικές δομές και την απόλυτη υπαγωγή τους στην Πολιτεία εκμηδένισε τον ρόλο των Τραπεζών σαν δυναμικού συμβούλου στο σχεδιασμό κυβερνητικής πολιτικής. Η λειτουργία τους περιορίστηκε στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό για την κάλυψη τόσο των ζημιών όσο και των χρηματοδοτικών αναγκών των επενδυτικών προγραμμάτων του παρελθόντος.

Τρίτο, η έλλειψη συγκεκριμένης δυναμικής αναπτυξιακής πολιτικής η οποία περιορίστηκε απλά στην περιστασιακή κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών της οικονομίας με κριτήρια άσχετα με την μακροπρόθεσμη προστασία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Απέβλεπε στις βραχυπρόθεσμες λύσεις, την εξυπηρέτηση προσωπικών σχεδίων και την άσκηση μικροκομματικής πολιτικής μέσω των μηχανισμών μεταβίβασης πόρων στην βιομηχανία (επιδοτήσεις, ειδικές ρυθμίσεις κ.λ.π.) και μέσω του τραπεζικού συστήματος που κατεύθυνε το μεγαλύτερο μέρος των χορηγήσεων σ' ένα πολύ μικρό αριθμό βιομηχάνων και όχι βιομηχανιών.

Από την παραπάνω ανάλυση διαφαίνονται οι μηχανισμοί με τους οποίους η ροή των πλουτοπαραγωγικών πόρων μεταφέρονταν μεταξύ διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Οι μικροαποταμιευτές με τα σαφώς χαμηλότερα του πληθωρισμού επιτόκια, τα οποία αποφασίζονταν διοικητικά επιδοτούσαν το πιστωτικό σύστημα. Το ίδιο συνέβαινε και με τους μικρομεσαίους βιομήχανους, βιοτέχνες και εμπόρους οι οποίοι έπρεπε να δανείζονται σε υψηλά επιτόκια. Αυτό φυσικά είχε σα στόχο την δημιουργία υψηλού λειτουργικού κόστους στις δραστηριότητές τους με αποτέλεσμα να μην μπορούν να είναι ανταγωνιστικοί. Οι λίγοι μεγαλοβιομήχανοι και μεγαλέμποροι δανείζονταν από το πιστωτικό σύστημα με κύριο κριτήριο την δυνατότητα υποθήκης "κάποιου" ακινήτου. Μ' αυτό το τρόπο επιτυγχάνονταν η μεταφορά εισοδήματος από τους μικρο-μεσαίους στους ολίγους οι οποίοι όπως προαναφέρθηκε επιδιώκουν την μεγιστοποίηση του προσωπικού τους όφελους παραβλέποντας το κοινωνικό ρόλο του

επιχειρηματία. Ταυτόχρονα το διοικητικό σύστημα ελέγχου της αγοράς με τις αγορανομικές διατάξεις προωθούσε αυτές τις ολιγοπωλιακές καταστάσεις στον κάθε κλάδο παραγωγής με αποτέλεσμα την ένταση του πληθωρισμού και την μεταφορά εισοδήματος από τον καταναλωτή, στις μεγάλες επιχειρήσεις των ολιγοπωλίων ενώ οι μικρομεσαίοι με το υψηλό κόστος λειτουργίας τους συρρικνώνονταν για να μπορέσουν να τους ανταγωνιστούν. Ταυτόχρονα ήταν εξηρημένοι σ'αυτούς τους μεγάλους λόγω της επιρροής που είχαν στο Υπουργείο Εμπορίου και στην διαδικασία καθορισμού των τιμών.

Τέτοια παραδείγματα μακρόχρονης οικονομικής εξουθένωσης κοινωνικών ομάδων από άλλες είναι πολλά όχι μόνο κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '70 αλλά σ'όλη την διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από την δεξιά παράταξη. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο Γεωργικός Τομέας και ο τρόπος με τον οποίο το πλεόνασμά του μεταφέρετο σε ολίγους εμπόρους σε βάρος και των καταναλωτών και των αγροτών.